

Kalba vaikai

Rimvydas

Auklėtoja su Rimvydu sprendžia pratybas.
1 bandymas nesėkmingas.

- Neteisingai, - sako auklėtoja.
- Aš pajuokavau, - pasiteisina berniukas.

Guoda

Logopedė rodo paveikslėlį (eglę) ir klausia:

- Kas čia?
- Mama, - sako mergaitė. (Mergaitės mamos vardas Eglė).

Evaldas

Auklėtoja grupėje rado neaprengtą lėlytę. Ji klausia:

- Kodėl neaprengėte lėlytės? Ar jūs irgi vaikštote neapsirengę?

Evaldas linguoja galvą ir sako:

- Vargšėlė, vargšėlė.

Žygmantas

- Vakar valgiau ledų. Vieną - kiaulės ledą ("Kriu kriū"), kitą - spalvotą.

- Mano mama vaikšto su kulniniais batais.

Gerimantas

Vaikai prie tvoros rado kažkokį daiktą, sustoję žiūri. Klausiu:

- Ką ten radote?
- Omarą! – atsako Gerimantas.

Iš tiesų tai buvo negyvas vėžys.

Aidas

- Mano galva sirgsta, - pačiupinėjęs savo galvą sako berniukas.

Giedrė

Rodau Giedrei giles. Klausiu:

- Kas čia?
- Riešutas, galime valgyti. Jis auga pavėsinėje.

Giedrė rado plunksną. Klausiu mergaitės:

- Kur jos būna?
- Ant medžio daug būna.

Mantas

- Kokią sriubą valgai? – klausiu berniuko.
- Nepatinka šalta kur yra sriuba (šaltibarščiai).

Lukas

Berniuko klausiu:

- Kas aš?
- Logopedis, - atsako. Aš irgi logopedis.
- Ką aš darau? Ką mokau?
- Aš kišu liežuvį.

Laikraštuko išleidimo iniciatyvinė grupė: Stasė Giedrienė, Daiva Duršaitė, Jolanta Mockevičienė, Reda Gavenavičiūtė, Vida Mikalauskienė, Birutė Lakštutienė.

TELŠIŲ RAJONO VAIKŲ SU NEGALE CENTRAS

Kodas 180703499. Kauno g. 9^a, LT-87148 Telšiai. Tel. : (8-444) 78501. Faksas (8-444) 78502;

El.p. vsnc@andernetas.lt Internetinės svetainės adresas: www.vsncentras.telsiai.lm.lt

Atsiskaitomoji sąskaita LT834010042800060058

AB DnB NORDBankas Telšių sk. b/k 40100

Sąskaita iki 2 procentų pajamų mokesčio sumai pervesti LT674010042800090028

Vilties žiburėlis

TELŠIŲ RAJONO VAIKŲ SU NEGALE CENTRO LAIKRAŠTUKAS

2009 Balandis Nr.4

Kas Tu, Mama?

Tu - moteris, kuri, rizikuodama gyvybe, mane pagimdei.
Tu – artimiausia man būtybė, nes dar prieš gimimą buvau su Tavimi ir Tavyje, girdėjau Tavo krūtinės alsavimą ir širdies plakimą, tavo džiaugsmą ir nerimą. Ir laukimą tos akimirkos, kai išvysi mane, naująją gyvybę, atėjusią į pasaulį.

Tu – mano pirmasis žodis, Mama. Tavo vardu vadinama tai, kas brangiausia: Motina Žemė, Motina Saulė, Motina Tėvynė...

Tavo švelniausia ranka iškėlė mane į saulę ir atvėrė man gyvenimo šviesą. Tavo spindulinga šypsena kaip žydinti liepa apgaubė mane. Tu laimini mane malda ir kryžiumi, nes labiausiai myli mane. Tu palikai save mano širdy, jaunystės sukury, dangaus mėlynėj...

Kokia esi graži, šviesi, kantri, maloni, tyli, kartais sopulinga, su skausmo ietimi širdyje dėl manęs...

Tebūnie Tavo meilė šventa. Tegul ant Tavo rankų supasi Tėvynė Lietuva. Ir Tavo vyras, kaip vyriausias Tavo vaikas, apglobtas Tavo rūpesčiu, tesuranda ramybę ir palaimą šeimoje. Tegul ir jis apgaubia Tave it laimės pasakų skara. Esi šeimos altorius, mama...

Tau tebūnie pirmieji žibučių ir rudens rožių žiedai. Tik Tau mano geroji, mano mylimoji, mano vienintele...

Pagal kunigą R. Pukenį

B. Lakštutienė

PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMAS MENINĖS RAIŠKOS PRIEMONĖMIS

Telšių rajono vaikų su negale centro vienas iš prioritetų - meninių gebėjimų lavinimas. Meninė veikla – optimali priemonė puoselėjant neįgaliojo dvasinį komfortą.

Šiais metais Centre įgyvendinamas projektas „Meninių gebėjimų lavinimas“. Projekto uždaviniai: įsigyti priemonių meniniam lavinimui, stiprinti neįgaliųjų meninę saviraišką, pristatyti visuomenei kūrybinius pasiekimus, mažinti socialinę atskirtį.

bendruomenėje projektą.

Įgyvendinant projektą centro folklorinis ansamblis „Viltis“ lankėsi Vilniaus dienos socialinės globos įstaigoje VŠĮ mokymo centre „Mes esame“. Atsisveikinę su centru „Mes esame“, keliavome po Vilnių: apžiūrėjome Gedimino pilį, aplankėme „Aušros vartus“, pavaikštinėjome po senamiestį. Puikus oras sudarė galimybę aplankyti televizijos kavinę-barą „Paukščių takas“. Trumpam sustojome Kaune „MEGA“ prekybos centre pasižiūrėti išpūdingo akvariumo. Kelionė finansuota vykdant „Telšių vilties“ paslaugų neįgaliesiems

Projekto metu Centro dramos būrelis, folklorinis ansamblis dalyvavo Ryškėnų bendruomenei organizuotame renginyje „Ant angelo sparnų, vaivorykštės taku“. Nuolat organizuojamos vaikų darbų, vaikų ir tėvėlių darbų (tai padeda aktyvinti bendradarbiavimą su tėveliais, užsimegzti šiltesniems santykiams) parodėlės „Piešimas ant netradicinių daiktų“. Taip pat dalyvaujame Gudragalvio skelbtame konkurse „Kurkime kitaip: netradicinis dailės priemonių pritaikymas“. Darbai eksponuojami Mažeikių muziejuje. Planuojama konkurso ugdytinių darbus eksponuoti kitose parodose ir erdvėse.

Panašia tema įgyvendinami projektai ir grupėse, įtraukiant įstaigos bendruomenę, naudojamos meninės raiškos priemonės: „Lopšinių ir žaidimų skrynelė“. „Mano batai buvo du“, „Žemei reikia draugų“, „Etnokultūros puoselėjimas pamokose ir popamokinėje veikloje, „Pedagogų ir šeimos bendradarbiavimas ugdant specialiųjų poreikių vaikus ir kuriant palankų klasės mikroklimatą“.

Pavadootoja ugdymo reikalams D. Duršaitė

KOMANDINIS DARBAS

Pavasari galime piešti stebint gamtą pro langą, nevaržykime vaikų, naudokime pasikalbėjimus apie daile, grožį, gamtos pasikeitimą. Pvz.: vaikas pamatė pro langą paukščiuką, paskatinkime nupiešti, ir nesvarbu kad mes to „paukščio neįžvelgiame“. Piešiant vaiko nekomentuokime, tiesiog stebėkime kaip jis mėgaujasi piešimu, spalvomis.

Vasarą išnaudokite piešimui gamtoje iš natūros. Kai lauke žydi gėlės, žaliuoja žolė pieškite su gamtos teikiamomis priemonėmis. Gamtoje galima piešti su kiaulpiene, įvairių spalvų gėlėmis, žole. Gausime nepakartojamus darbus.

Kiekvienas mokytojas pažinęs savo vaikus ras tinkamų technikų ir būdų kaip ugdyti vaikų meniškumą.

Aš tvirtai tikiu, kad meninių gebėjimų galima rasti kiekviename asmenyje. Pagrindinis dailės programos tikslas išryškinti ir panaudoti visas vaikų „varomąsias jėgas“. Visas dailės, technologijų mokymas skirtas ne vien tik tiems, mene talentingiausiems.

Mokytoja V. Steckienė

Vienas iš svarbiausių vaiko ugdymo principų - ugdymo kompleksiskumas ir visapusiškumas. Visavertę vaiko asmenybės raidą lemia įvairių žmonių: tėvų, pedagogų, medikų, įvairių aplinkų (šeimos, darželio) sąlytis. Nė vienas specialistas nėra pajėgus vienas pats patenkinti visapusiškų vaiko poreikių. Todėl mūsų Centre vyksta komandinis darbas. Ugdymo komandą sudaro visi su vaiko ugdymu tiesiogiai susiję specialistai. Tai specialioji pedagogė, mokytoja, logopedė, judesio korekcijos pedagogė, grupės auklėtoja, masažistė, kineziterapeutė, neurologė. Tėvai taip pat yra lygiateisiai komandos nariai. Komanda suburiama konkrečiai užduočiai spręsti. Komandos paskirtis – siekti pagrindinio tikslo vaiko socialinės ir emocinės gerovės, dalykinių ir bendrųjų gebėjimų. Mūsų Centre komandos sudėtis nėra pastovi. Mes atsižvelgiame į konkrečius vaiko poreikius. Komandos narių skaičius būna nuo 2 iki 8. Trūkstant darbuotojų, nėra galimybių dirbti su vaiku visiems komandos nariams. Dirbdamos su kineziterapeute pirmiausia įvertiname vaiką. Paskui apibendriname tai, ką pastebėjome, ir aptariame bendrą tikslą. Tikslas gali būti kiekvieno komandos nario skirtingas, tačiau dirbdami komandoje siekiame bendro tikslo. Kadangi mūsų Centrą lanko vaikučiai ne tik su kalbos ir komunikacijos sutrikimais, bet ir su bendrosios ir smulkiosios motorikos sutrikimais, tai kartu su kineziterapeute vedame bendrus užsiėmimus. Jie dažniausiai vyksta gimnastikos salėje, nes reikalingos priemonės ir didesnė patalpa.

Pratimai, kuriuos naudojame:

1. Pratimas, skirtas kojų raumenims stiprinti, smulkiajai motorikai gerinti, garsui s įtvirtinti žodžiuose. Vaikas atsitūpia, teisingai suglaudęs kojas, su meškere pagauna žuvį - skrituliuką, ant kurio paveikslėlis. Vaikas turi nuimti paveikslėlį ir pavadinti. Paskui pagautą paveikslėlį įdėti į tuščią indelį, taip gaudome, kol nelieka skrituliukų.
2. Pratimas, skirtas rankų raumenims stiprinti, smulkiajai motorikai ir koordinacijai gerinti, žodynui turtinti. Vaikas įsikibęs į virvę atsitūpia, paima iš indo drabužį ir segtuką prisegti. Atsistoja, pavadina drabužį ir prisega ant virvės. Vaikas ne tik išmoksta pavadinti, bet ir gali pilnu sakiniu pasakyti tai, ką darė. Pvz.: aš paėmiau sijoną ir prisegiau segtuku ant virvės. Arba: aš paėmiau raudoną sijoną...
3. Pratimas, skirtas liemens rotacijai gerinti, kojų raumenims stiprinti, spalvoms įtvirtinti. Šiam pratimui reikalingi lankai, išdėlioti eile vienas po kito. Prie lankų ant žemės padėti maišeliai, kurių viduje - įvairių spalvų daiktai. Vaikas turi atsitūpęs pralįsti pro lanką, paimti maišelį, atrišti ir pavadinti, kas tai ir kokios spalvos. Paskui atsistoti, peršokti per lazda ir vėl atsitūpus pralįsti pro lanką. Taip daro, kol pralenda pro visus lankus ir atriša visus maišelius.

Tai tik nedidelė dalis pratimų. Galima sugalvoti jų kuo įvairiausių, žinoma, atsižvelgiant į vaiko sutrikimą. Pastebėjau, kad dirbdamos komandoje, mes turime galimybių mokytis viena iš kitos, tobulėti. Taip pat, kad prasiplėtė mano žinios apie judesio reikšmę, jų svarbą vaikui. Džiaugiuosi, kad mano žinios taip pat davė daug naudos kitoms. Komandinis darbas turi reikšmės ir bendruomenei. Visa komanda siekia kuo didesnio ir glaudesnio tėvų dalyvavimo komandoje, jų atsakomybės už vaiką. Taip pat komandinis darbas turi didelės reikšmės vaiko gerovei: kompleksiškas vaiko poreikių tenkinimas laiduoja visapusišką jo asmenybės raidą, padeda išvengti nenuoseklumo. Tikiuosi, kad dirbdamos komandoje padėsime savo ugdytiniams integruotis į kitas įstaigas, siekti kuo geresnių rezultatų.

EPILEPSIJOS PROBLEMOS

Žodis „epilepsija“ kilęs iš graikų kalbos, reiškia „apimtas“, „užgrotas“. Anksčiau žmonės tikėjo, kad priepuolį sukelia demonas, taip atsirado mitai ir baimė, gaubianti šią ligą. Šie mitai trukdo epilepsija sergantiesiems žmonėms normaliai gyventi.

Smegenys yra labai sudėtingas ir jautrus organas. Jos kontroliuoja ir reguliuoja visus mūsų veiksmus, valdo motoriką, sensoriką, mintis ir emocijas. Smegenų ląstelės dirba kartu, bendraudamos elektros signalų pagalba. Jei įvyksta nenormali grupės ląstelių iškrova įvyksta priepuolis. Priepuolių tipas priklauso nuo to, kurioje smegenų srityje įvyksta nenormali elektros iškrova.

Epilepsija galima susirgti bet kuriame amžiuje – nuo ankstyvos kūdikystės iki gilios senatvės. Nėra vienos epilepsijos priežasties, dažnai jos nustatyti nepavyksta - apie 65procentais atvejų, tada vadinama idiopatine epilepsijos forma. Daugelis veiksnių gali pažeisti smegenų ląsteles: gimdymo trauma, galvos trauma, infekcinės smegenų ligos, genetinės ligos, nuodingosios medžiagos, kraujotakos sutrikimas smegenyse – insultas, smegenų augliai. Jeigu šiuolaikiniais tyrimo metodais pavyksta diagnozuoti epilepsijos priežastį, turime simptominės epilepsijos formą.

Epilepsija pagal priepuolių rūšį yra skirstoma į generalizuotą ir židininę formas. Židininė epilepsija dažnai būna simptomas kitos diagnozuotos ligos. Priepuolio metu žmogus dažniausiai sąmonės nepraranda, trūkčioja viena galūnė, viena kūno pusė, tačiau priepuolis gali pereiti į viso kūno traukulius – generalizuotą formą.

Kadangi priepuoliai gali būti labai įvairūs, dažnai aplinkiniai ne iš karto supranta, kad prasidėjo sunki liga. Sunku atskirti absancų tipo epilepsiją, ji pasireiškia kaip trumpas užsisvajojimas, „atsijungimas“. Kartais aplinkiniai vėlai pastebi ir naktinius epileptinius priepuolius, jei vaikas miega vienas kambaryje. Židininės epilepsijos metu gali pasireikšti įvairūs keisti, neįprasti judesiai, klausos ir regos haliucinacijos, pilvo skausmai, gali atsirasti staigus baimės jausmas, automatinis žingsniavimas. Dažnai naktinius priepuolius lydi šlapimo nelaikymas, dantų griežimas, naktiniai košmarai.

Geriausiai vizualiai matomi toniniai-kloniniai priepuoliai, kada žmogus be priežasties ir provokacijos staiga netenka sąmonės, įsitempia, po to trūkčioja kūnas, po priepuolio dažnai skauda galva, užmiegame.

Prieš patiriant priepuolį ligonis gali jausti aurą arba išpėjimą, dažnai jis būna vienodas, tada žmogus gali spėti atsisėsti arba atsigulti. Aura gali pasireikšti keistais garsais, skonio jutimu burnoje ar net muzikiniai garsais, priklausomai kurioje smegenų dalyje prasideda priepuolis.

Dažnai ligoniai klausia, ar gali žmogus mirti priepuolio metu. Jei priepuolis tęsiasi ilgai ir nesuteikiama pagalba, gali įvykti negrįžtami smegenų pakenkimo simptomai, gali įvykti kūno paralyžius. Mirti gali, jei krisdamas susitrenkia galvą, krenta iš aukštai, gali nuskęsti vandenyje.

Epilepsijos diagnozė nustatoma, jei įvyksta daugiau negu 2 neprovokuoti priepuoliai, tačiau yra fotosensitivityvinė epilepsijos forma, kada priepuolį provokuoja staigus šviesos kitimas, pav. kompiuteris, buvimas diskotekoje ir kt.

Epilepsijos formos nustatymo palengvinimui, reikalinga išsami anamnezė apie priepuolį, reikia atlikti elektroencefalograma, kompiuterinį galvos smegenų tyrimą. Daug naudos duoda miego metu atliekama encefalograma, magnetinio rezonanso tyrimas .

Lietuvoje yra apie 20000 žmonių, sergančių epilepsija. Liga paplitusi taip pat kaip cukrinis diabetas, tačiau žmonės apie tai nenoriai pasakoja, dažnai net mokytojai ne iš karto informuojami, kad vaikas serga epilepsija, ypač jei priepuoliai reti arba tik naktiniai. Daug žymių žmonių pasaulio istorijoje sirgo epilepsija, tačiau sukūrė meno ir muzikos šedevrus. Paskutiniu metu yra daug medikamentų, skirtų epilepsijai gydyti, yra siekiama, kad priepuoliai visiškai nesikartotų. Vaikai, sergantys epilepsija, dažnai turi emocinių problemų, izoliuoja save nuo kitų, vengia sportuoti, dalyvauti klasės renginiuose, yra hiperglobojami. Mokytojai, kurie nėra susipažinę su šia liga, bijo, kad neįvyktų priepuolis, nežino kaip elgtis priepuolio metu. Dažnai tokiems vaikams siūloma mokytis namuose, keisti mokyklą.

DARBO PATIRTIS MENINĖJE VEIKLOJE

Dailė išreiškia žmogaus individualumą (meninį skonį, vertinimų ar saviraiškos savitumą) ir jo socialumą (dalyvavimas meninės pakraipos būrelių veikloje, kūrybinėse parodose, konkursuose ir t.t.).

Ugdant, remiamasi nuostata, kad meninė raiška – kiekvieno ugdytinio natūralus poreikis, skatinantis jo, kaip asmenybės, kryptingą kūrybinių galių sklaidą.

Dirbdama su vaikais užklasinėje dailės veikloje praktinę kūrybinę veiklą būtina sieju ir su labai minimaliomis teorinėmis žiniomis, nes visa tai turi didelę reikšmę jų dvasinei brandai, padeda formuoti humanistinei asmenybei.

Visada siekiu supažindinti mokinius su taikomojo ir vaizduojamojo meno vertybėmis, padedu suvokti dailės kalbos specifiką, skatinu ugdytinius savarankiškai, su iniciatyva dirbti, pamėgti dailę, ir nesudėtingas technologijas kaip vieną iš laisvalaikio praleidimo būdų.

Nors dailės mokyklos spec. programa 1-4 kl. siūlo nemažai dailės technikų ir raiškos būdų, tačiau vaikai į vyresnes klases ateina turėdami menką dailinės raiškos patirtį.

Duodama vaikams atlikti įvairias technikas pastebėjau, jog mokiniai sunkiai šias technikas įveikia, darbai neišraiškingi, primityvūs, stereotipiški. Tokiu atveju į pagalbą turi ateiti mokytojas ir supažindinti su įvairesniais, laisvesniais dailės raiškos būdais, leisti vaikams būti kūrėjais.

Pradedant dirbti su vaikais svarbu pirmoji pažintis tarpusavyje ir baimės nugalėjimas. Užsiėmimo metu paprasčiausiomis piešimo priemonėmis atliekame nesudėtingas užduotis, naudojame daug spalvų, piešiame dideliame popieriaus lape, ir vaikų nekritikuojame: nors ir kukliame piešinyje būtina išvelgti teigiamą užuomazgą. Taip vaikai įgauna pasitikėjimą, sumažėja įtampa, atsiranda pasitikėjimas, tikėjimas „aš piešiu pats“.

Su vaikais piešinius visada aptariame, kur galioja viena taisyklė „Čia blogų piešinių negali būti“.

Priimtinausios technikos vaikams yra tapyba, grafika, mišrios technikos: monotipija, koliažas, gratažas. Iš technologijų priimtinausia technika yra vilnos vėlimas, aplikavimas su audiniu. Kiekvienas mokytojas dirbdamas su vaikais turi pajauti ko reikia mokiniams kad kiekvienas užsiėmimas suteiktų teigiamų emocijų ir pasitikėjimo savimi.

Kai vaikai suvaržyti siūlau grafikos techniką. Piešiame tašką, liniją, dėmę, o iš jų galima sukurti nesudėtingą kompoziciją. Vaikai gali piešti tušu, flomasteriais, anglimi, vaško kreidelėmis. Siūlau vaikams piešti „žaibiškus“ piešinius, kuriuos reikia nupiešti per labai trumpą laiką.

Dažnai vaikai negali susikaupti, išlaikyti dėmesio tuo metu vaikai nurimsta prie muzikos, svarbu pasiūlyti atitinkamas temas, Pvz.: piešiame tylą, ramybę, šnabždesį, džiaugsmą. Atliekant šias temas vaikai padaro nuostabių darbų, svarbu tinkamai juos įvertinti ir priimti kaip individualią vaiko kūrybą.

Visada pradedu mokytį piešti nuo nesudėtingų pratimų – tiesiog pažaidžiame pieštukais. Pradžioje vaikai keverzoja ir piešia be jokio tikslo. Svarbu ne tai, kad darbelio negalėsime eksponuoti kaip ypatingo meno kūrinio, esmė yra tai, ką tuo metu jaučia vaikas kuris gali nevaržomai piešti. Viena iš tokių technikų taikoma šiam piešimui yra frotažas. Piešiant šia technika įvairios faktūros gaunamos padėjus popieriaus lapą ant grublėto paviršiaus, pvz., ant šiurkščios medinės lentos ar akmens ir braukant popieriaus paviršių pieštuku, anglimi ar pastele. Ši technika teikia įvairių kūrybinių galimybių, galima sukurti įvairius efektus ir derinti su kitomis technikomis.

Dirbantiems su stipresniais vaikais siūlau išnaudoti metų laikus. Rudenį galime rinkti lapus, parsinešus į klasę, ant jų piešti, po to atspausti popieriaus lape. Kiekvienas mokytojas čia pasitelkia savo kūrybą.

Žiemos metu išnaudokite galimybę su vaikais užsiimti tapyba ant sniego. Vaikai negali neparodyti emocijų kaip sniegas susilieja su spalvomis, kaip ant didelio balto ploto atsiranda dėmės, kuriose vaikai išvelgia įvairiausių siluetus.

SCENARIJUS

ADVENTO VAKARONĖ

Pasirodo keturi angelai.

Auklėtoja: Paseksim jums pasaką. Dangaus karalystėje gyvena angelai. Kiekvienais metais prieš Kalėdas jie atkeliauja į žemę ir dovanuoja žmonėms gražiausius linkėjimus, meilę, stiprybę...

- *Rausvasis angelas:* Rausvasis angelas žmonių širdyse įžiebia meilės ir džiaugsmo šviesą, dovanoja visiems po mažą savo širdies dalelę (rausvasis angelas įstato rausvą žvakutę į Advento vainiką ir uždega. Tėvams dovanoja mažas širdeles).
- *Gelsvasis angelas:* Gelsvasis angelas paliesdamas visus stebuklinga žvaigždute linki visiems laimės, o Kalėdų žvaigždelė paliečia toliausias širdies kerteles (gelsvasis angelas įstato gelsvą žvakutę į Advento vainiką. Savo stebuklinga žvaigždele paliečia tėvelius).
- *Žydrasis angelas:* Žydrasis angelas siunčia žmonėms geriausius ir gražiausius linkėjimus (žydrasis angelas įstato žydrą žvakutę į Advento vainiką. Visiems vakaronės dalyviams dovanoja atvirukus su linkėjimais).
- *Baltasis angelas:* Baltasis angelas uždegdamas žvakutes sudegina tai, kas buvo bloga, nušviečia tamsybes ir sušildo (visi vaikai rankose turi po baltą žvakutę, jas uždegame ir dovanojame tėveliams).

Auklėtoja: Štai mūsų Advento vainiką papuošė keturios angelų dovanotos žvakutės. O dabar mes jus kviečiame į linksimą kelionę.

Vaikai vaidina pasaką „Kelionė į pasaulio kraštą“.

Auklėtoja: Ar patiko kelionė? Keliautojai pavargo ir nori pailsėti, todėl mes kviečiame vaidinti tėvelius.

Improvizuota pasaka „Ropė“

(visiems pasakos veikėjams uždedama personažą atspindinti detalė: ropei – karūnėlė, seneliui – skrybėlė, senelei – skarelė ir t. t. Auklėtoja seka pasaką. Pasakos veikėjas, išgirdęs minint jo personažą, atlieka fizinį pratimą – atsitūpia).

Auklėtoja: Dabar mes su vaikais norime pažiūrėti, kokius namų darbus paruošė tėveliai (iš anksto paruoštos tėvelių namų užduotys).

Tėvelių namų darbai

Auklėtoja seka pasaką vaikams: Senai senai vienoje didelėje kalnų oloje gyveno karalius. Jis turėjo sūnų. Kur tik jo sūnus žengdavo, ten pasidarydavo šalta, imdavo kristi sniegės, upes uždengdavo ledas. Todėl jį žmonės praminė Šaltuku. Nepatiko karaliui jo sūnaus galios ir vieną dieną jis išvijo sūnų iš namų. Iškeliauvo šaltukas toli toli, niekas nežinojo, kur jis. Žiemos pasidarė šiltos, nebebuvo sniego, o upių nebeuždengdavo ledas. Ir langų niekas nebeišmargindavo. Artėja Kalėdos, Šaltuko nesimato, todėl mes patys su tėvelių pagalba išmarginsime langus.

Vaikai kartu su tėveliais karpiniais puošia langus.

Auklėtoja: Baigiasi šie metai. Gal kam nors jie ir nelabai svetingi buvo. Todėl pasitikdami Naujuosius Metus užmirškime viską, kas buvo bloga (tėvai ant lapelių užrašo viską, kas buvo bloga ir sudegina židinėlyje).

Vakaronės užbaigimas. Visi vakaronės dalyviai sustoja ratu, susikimba rankomis ir paspausdami vienas kitam ranką siunčia linkėjimus. Po linkėjimų visi sėda prie stalo.

Auklėtoja L. Stancelienė

Mokymosi sunkumai nėra tiesioginė epilepsijos pasekmė, dauguma epilepsija sergančių vaikų gerai mokosi, socialiai prisitaiko, tačiau dažniau gali pasitaikyti lėtas motorinis tempas, nebūtinai surištas su medikamentų naudojimu. Psychosocialinėje sferoje - menkas savigarbos jausmas, nerimas, bloga motyvacija mokytis, laukimas pagalbos iš kitų, izoliacija. Kartais vaikai bijo bendrauti su sergančiuoju, kad neužsikrėstų...

Labai svarbus yra mokyklos ir tėvų bei gydytojų bendradarbiavimas, įtraukiant epilepsija sergančius vaikus į psychosocialinę reabilitaciją.

Telšiuose jau keli metai veikia epilepsija sergančiųjų integracijos į visuomenę asociacija, būstinė įsikūrusi adresu Turgaus a.6 II a. Vaikai čia renkami trečiadieniais 16 val. Labai kviečiame visus, kurie domisi šiuo sutrikimu, nori įgyti žinių apie epilepsiją, kaip elgtis turint klasėje ar darželio grupėje sergantį vaiką, dėl susitikimo kreiptis tel. 868726127.

Medžiagą paruošė gyd. V.Riškienė

VIDUTINIŠKAI SUTRIKUSIO INTELEKTO IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ KALBOS UGDYMAS

Visų vidutiniškai sutrikusio intelekto vaikų kalba menkai išplėtotą ir turi didelių trūkumų. Jau pirmaisiais metais jie išsiskiria vangumu, silpnesnėmis reakcijomis, pavėluotu motorikos lavėjimu. Dauguma pradeda kalbėti pavieniais žodžiais, šūktelejimais tik nuo 3 – 4 metų, kiti iš viso nekalba. Šie vaikai blogai supranta kalbą, jų žodynas yra labai menkas, netiksliai žino žodžių reikšmes, supranta tik su kasdiene buitimi susijusius posakius. Geriau žino daiktų nei veiksmų ir ypatybių pavadinimus, neblogai supranta intonaciją, kalbančiojo mimiką.

Vidutiniškai sutrikusio intelekto vaikai supranta ne kiekvieno paliepimo žodžio reikšmę, o veikia pagal toje situacijoje susidariusį stereotipą. Situaciją pakeitus, instrukcija nebesuprantama.

Šių vaikų kalbos plėtotė daug priklauso nuo ugdymo. Kalba plėtotina visoje vaikų veikloje. Elementariausi vaizdiniai apie aplinką, joje esančius daiktus, sudaromi pagal įvairias temas: kūno dalys, drabužiai, indai, daržovės, gyvūnai, maistas ir kt. Žaidimai, pokalbiai, praktiniai darbai, ekskursijos plečia vaikų akiratį, sistemina patyrimą, ugdo kalbą.

✓ Pirmiausia vaikai mokomi suprasti kalbą, atlikti paprasčiausius paliepimus: atsistok, sėsk, paimk, atėik. Kol vaikai nesupranta žodžių, paliepimus kartu atlieka pedagogas.

✓ Supažindinama su kurių nors daiktų pavadinimais. Mokoma surasti išvardytus daiktus arba juos parodyti aplinkoje, paveikslėlyje. Vaikai mokomi vykdyti 1- 2 dalių žodinius paliepimus su daiktais: atnešk lėlę, paimk pieštuką ir atnešk ir pan.

✓ Gerėjant kalbos supratimui, vaikams skaitomos pasakėlės, eilėraščiai. Parenkami trumpučiai, elementaraus turinio tekstai, vėliau vis sunkesni.

Vaikai skatinami mėgdžioti, tarti garsažodžius, lengvus žodžius žaidžiant.

Plėtojant vaikų kalbą, siekiama sukurti kuo daugiau teigiamų emocijų, geranorišką atmosferą. Maksimaliai naudotinos vaizdinės priemonės, geriau natūralūs daiktai. Daiktas stebimas, aptariamos jo dalys, savybės, paskirtis, tik tada parodomas žaislinis daiktas, jo paveikslėlis. Surandamas tarp kitų to daikto paveikslėlis, klasifikuojami daiktai (paveikslėliai), pagal įvairius požymius. Kartu atliekami ir pavadinami veiksmai su tais daiktais.

Sukaupe minimalų žodyną, vaikai pratinami sujungti porą žodžių į sakinį. Žaisdami bei atlikdami veiksmus vaikai skatinami pakartoti pedagogo pasakytą frazę. Žaidybinėje situacijoje arba pagal paveikslėlius nuolat kartojami mokomi daiktų pavadinimai, frazės.

Vidutiniškai sutrikusio intelekto vaikai menkai dalyvauja pokalbiuose, bet mielai žaidžia. Žaidybinės situacijos padeda išlaikyti dėmesį, aktyvina vaikus. Žaisdami lengviau įsitraukia į

pokalbi. Pedagogai atlieka įvairius žaidimo veiksmus su daiktu ir aptaria juos. Vaikai mėgdžioja veiksmus ir bando kartoti žodžius, frazes. Vėliau skatinama pačius vaikus atlikti veiksmus pagal žodinę instrukciją.

✓ Kalbos plėtotei didelę reikšmę turi smulkiosios motorikos lavinimas. Mokslininkai teigia, kad smulkiosios motorikos išlavėjimas turi reikšmės kalbos vystimuisi, nes rankų plaštakų ir kalbinės motorikos projekcijos galvos smegenų žievėje yra greta. Smulkiosios motorikos rankų lavinimas didina galvos smegenų žievės aktyvumą, todėl gerėja kalbėjimas, klausa, rega, dėmesys. Tad pedagogai, lavindami vaikų smulkiają motoriką, padeda jiems susikaupti, išlaikyti dėmesį, skatina jų sakininę kalbą.

✓ Kalbai ugdyti naudojama muzika. Vaikai atlieka ritmiškus pratimus, žaidžia žaidimus su dainomis.

Darbu su vidutiniškai sutrikusio intelekto vaikais reikia turėti daug didaktinės medžiagos: įvairių natūralių daiktų, žaislų, ryškių stambesnių daiktų bei elementarių siužetinių paveikslėlių.

Ugdant vaikų kalbą labai didelę reikšmę turi auklėtojos kalba. Pedagogo kalba turi būti taisyklinga, paprasta ir emociinga. Kuo vaikas jaunesnis, tuo paprastesne kalba auklėtoja turi į jį kreiptis. Sakiniai turi būti trumpi, paprasti. Auklėtojos kalba turi būti kiek galima vaizdingesnė. Joje turi būti jaučiama meilė ir domėjimasis vaiku.

Nereikia pamiršti, kad vaiko kalbos plėtotė taip pat labai priklauso ir nuo namų aplinkos, tėvų tarpusavio ir su vaiku bendravimo. Šeimoje, kurios nariai sugyvena, su vaiku daug bendrauja, žaidžia, kalbasi, rezultatai esti žymiai geresni.

Vaiko žodynui plėsti bei turtinti pirmiausia tinka namų aplinkos, namų apyvokos daiktai. Tik svarbu, kad tuos pirmuosius pavadinimus vaikas išgirstų taisyklingus, pavyzdžiui, „keptuvė“ (ne „petelnė“), „virvė (ne „šniūras“), „viela“ (ne „dratas) ir t. t. Kalbai ugdyti galima panaudoti ir žaislus, ypač judančius. Nepamirškime jų vadinti tikrais, neiškreiptais vardais.

Jeigu vaikas klaidingai ištaria žodį, reikia ramiai pataisyti, geriausia tą žodį čia pat ištarti taisyklingai. Kalbėjimas vaikų žodžiais sulėtina kalbos vystimąsi, todėl nedera, mėgdžiodami vaikus, kartoti vaikiškus žodžius.

Svarbu žinoti, kad vaikai yra skirtingi ir jų kalbos plėtotė turi būti bendras uždavinys tiek pedagogų, tiek vaiko tėvelių, artimųjų.

Logopedė M. Spudienė

KODĖL VAIKAMS SUNKU ĮSIMINTI SPALVAS, FORMAS, ŽENKLUS

Kai į grupę susirenka nauji vaikai, turintys įvairių negalių, mes, pedagogai, visą mėnesį juos stebime, vertiname jų gebėjimus. Vieniems vaikams gana nesunkiai numatome individualaus darbo gaires, o kitų sutrikimai gana „užslėpti“, pastebimi tik atliekant specialias užduotis. Tai vaikai, turintys ryšių sutrikimų tarp suvokimo klausa ir rega. Šie vaikai niekuo neišsiskiria iš bendraamžių, jie aktyvūs, mėgstantys įvairią veiklą, išlavėję fiziškai. Vaikams sunkumai pasireiškia, kai žodžiu perteiktą informaciją reikia išreikšti vaizdu - (piešiniu, ženklu, simboliu) ar reikia atlikti veiklą su vaizdine medžiaga pagal žodines instrukcijas.

Grupėje yra vaikų, kuriems daugiau ar mažiau būdingi šie sutrikimai. Pvz., jie rūšiuoja tos pačios spalvos, formos daiktus pagal pavyzdį, randa parodytos spalvos daiktus aplinkoje. Bet rodant spalvą ir klausiant, kokios spalvos daiktas - vaikas pradeda spėlioti, pataiko tik atsitiktinai. Mokomės pavadinti 1-2 spalvas, panaudojant kuo įvairesnius, vaikui įsimenančius dirgiklius. Berniukui, kuris jautrus kvapams ir noriai žaidžiantis su vandeniu, spalvų pavadinimus mokiau naudodama kvepiančius flomasterius, „dažydami“ stiklinėse vandeni. Tai, ką sveikas vaikas išmoksta savaime 3-4 metų amžiaus, mūsų vaikams reikalingas kasdienis pakartojimas kuo įvairesniais būdais, veiksmais, su daugybe priemonių.

Siekiant, kad vaikams lengviau būtų įsiminti geometrines formas, žaidžiame įvairiausių žaidimus, kurių metu nuolat matomos, girdimi pavadinimai, liečiamos pagrindinės formos: kvadratas,

BENDRAVIMO IR BENDRADARBIAVIMO SU ŠEIMA PAMOKOS

Jau keleri metai mūsų klasėje vykdomas projektas, kurio tikslas – gražaus bendravimo ir bendradarbiavimo su šeima pamokos, ieškojimas naujų bendravimo formų, tobulinant vaikų socialinius, emocinius, intelektualinius ir fizinius gebėjimus.

Tėvų susirinkimai – viena pagrindinių formų bendruomenei kurti. Tačiau mes nusprendėme, kad mūsų klasės tėvų susirinkimai nebus vien tik ugdimosi rezultatų aptarimas. Norint ugdyti tėvų ir pedagogų tarpusavio santykius, tobulinti supratimą, bendravimo kultūrą, gebėjimą spręsti vaikų problemas, reikia ieškoti kuo įvairesnių bendravimo formų. Nutarėme rengti draugiškus susiėjimus, kurių metu vyks šventės, vakaronės, išvykos...

Norėdamos paskatinti šeimos narius dalyvauti klasės veikloje, stengiamės parodyti, kad jie laukiami ir reikalingi mums ir vaikui.

Tėvų lankymasis įvairiose veiklose, padeda jiems geriau suvokti ugdymo procesą, pastebėti, kaip jo vaikas elgiasi su kitais vaikais, pedagogais.

Mūsų ugdytiniai ne tokie kaip visi. Ko reikia mūsų vaikams? Daugiau meilės, šilumos, ir, žinoma, artimo žmogaus, kurį visada jaustų šalia. Todėl visas šventes stengiamės organizuoti taip, kad tėvai būtų ne tik pasyvūs stebėtojai, bet ir aktyvūs dalyviai.

Jau tradicija tapo rengti Advento vakarones. Jų metu tėveliai ne tik stebi vaikų programėlę, bet turi paruošę ir savo namų darbus – daineles, žaidimus, kartu su vaikais puošia klasę. O kaip šiemet sužibo vaikų akys, koks kilo šurmulyks, kai pamatė savo tėvelius pasipuošusius žvėrelių ir paukščių apsiaustais ir karūnelėmis. Jie net išsižioję stebėjo, kaip tėveliai vaidina jiems labai gerai žinomą pasaką “Kelionė į pasaulio kraštą”.

Šiais metais, Centro 15-os metų jubiliejaus proga, buvo organizuojama vaikų darbėlių paroda, kurioje dalyvavo ir mūsų tėveliai. Mūsų klasės darbėlių tema buvo “Ar gražūs mano bateliai?”. Smagu buvo žiūrėti su koku entuziazmu tėveliai kartu su vaikais puošė, dekoravo batelius. Tai buvo nepakartojama tėvų ir vaikų bendravimo akimirka.

O atšilus orams norisi išvykti į gamtą. Ir praėjusių metų mūsų klasės sporto šventė “Mokslo metus užbaigus” Lauryno mamos dėka vyko nuostabioje aplinkoje. Mūsų visų laukė smagios rungtys, kaip antai: “Skrajojantis debesėlis”, “Greitosios kurpaitės”, “Tu numegzk man mamą šalį...”, kuriose varžėsi vaikai, tėvai ir pedagogai. O po atkaklių kovų vyko aitvarų skraidinimas, maudynės, apdovanojimai, ir žinoma, gardžios vaišės. Šventės metu visiems užteko teigiamų emocijų, o sėkmę lėmė ne greitis, o visų nuoširdus nusiteikimas.

Stengsimės ir toliau kartu dalyvauti šventėse, kartu sportuoti ir rengti išvykas, nes manome, kad tik bendromis pedagogų ir šeimos pastangomis galima pasiekti norimų rezultatų.

Auklėtoja L. Stancienė

JOGOS NAUDOJIMAS DIRBANT SU VAIKAIS

Keletas minčių dirbant su vaikais... Daug džiaugsmo ir gerų emocijų man ir vaikams suteikia ryto ratas, „šiltuko“ perdavimas, o ypač - „apkabink draugą“. Vaikai noriai apkabina savo draugus, tada jų veidukuose šviečia šypsena. O dar smagiau, kai vaikai apkabina ir vyresnį draugą - auklėtoją. Taip formuojamas šiltas emocinis klimatas grupėje. Taip pat „myliu, myliu“ darome ir sau: savo rankom, kojėlėm, galvytei, ausytėms... tai ir pažinimas, ir savęs priėmimas, tokio, koks esi. Pasisveikinant kartais naudojame delniukų šokį: skamba muzika, o vaikai sveikinas delniukais, su vienu, kitu. Judesys labai artimas vaiko prigimčiai. Tai galimybė išlieti savo išgyvenimus, socialinė veikla- buvimas su kitais, pažinti save, išreikšti save judesiu. Juk viska kas gyva - juda. Vaikai intuityviai mėgsta judėti. Judėjimą patartina derinti su kvėpavimu bei atsipalaidavimu, muzika. Pastebėjau, jog muzika, judėjimas pagal ją, padeda planuoti ir valdyti vaikų elgesį, skatina sutelkti dėmesį. Fizinis aktyvumas siejamas su fizinių, intelektualinių gebėjimų augimu.

Kadangi pati domiuosi ir praktikuoju jogą ir meditaciją, tai dirbant su vyresniais vaikais, suderinusi su tėveliais, naudoju jogos pozas ir judesius, meditacijas, pritaikydama vaikų galimybėms. Mąstymas, judėjimas, vidiniai pojūčiai yra susiję su kvėpavimu. Teigiama, jei kvėpavimas neramus, tai ir protas sunerimęs. Prisiminkime, kaip mes kvėpuojame kai supykstame, o reikėtų tik giliai, sujungtai pakvėpuoti ir pajusime, kaip pyktis ištirpsta. Kuo giliau ir lėčiau kvėpuojame, tuo daugiau įsisaviname deguonies. Tai labai naudinga sveikatai. Štai keletas pratimų:

- **giliai įkvėpk ir pravėrus burną iškvėpk su giliu atodūsiu**, padaryk tai kelis kartus ir pasijausi atsipalaidavęs;
- **kvėpavimo stebėjimas**: skaičiuoti savo kvėpavimą mintyse vienas įkvėpimas ir iškvėpimas – tai pora 10, įkvėpimas ir iškvėpimas 9 ir t.t.;
- **balionų pūtimas pilvu**: įkvepiant pilvas išsipučia, iškvepiant - nusileidžia. Gulima ant nugaros, rankos ant pilvo.
- Atsisėdi sukryžiuavęs kojas arba atsiklaupi, nugara turi būti tiesi, įkvepi ramybę, ar džiaugsmą, ar... pabūk tyloje, užmerkęs akis sek kvėpavimą. Koncentruoti dėmesį padeda suglausti delnai krūtinės lygyje. Keletas vaikų mėgstamų pozų:
- **saulės pasveikinimas**: atsiklaupi ant kulnų giliai įkvepi, iškvėpdamas nuleidi ištiesdamas rankas ant žemės ir švelniai kakta lieti grindis (3-4 kartus);
- **kalnas**: stovi tyliai ir nejudi;
- **medis**: kojos pečių plotyje ir rankomis siūbuoji. Mes su vaikais iškvepiant pridėdame garsus. Tai - ir kalbos lavinimas;
- **bitė**: sėdi sukryžiuotomis kojomis, ištiestomis rankomis ir judini rankas iš pečių. Tariam garsą zzz. (Tai iš paruošiamųjų pratimų).
- **gyvatė**: guli ant pilvo rankos už nugaros pakeli galvą ir krūtinę. Tariam garsą ššš.
- **liūtas**: sėdi ant kulnų, plaštakos ant grindų delnais žemyn. Stipriai užsimerki, tada pasiremi rankomis, kuo plačiau atmerki akis, išsižioji, iškiši liežuvį ir riaumoji.
- **laivelis**: suimi savo rankomis kojas ir pagal galimybes riečiame. Plaukioja laivelis po Masčio ežerėlį.

Šiuos pratimėlius paversdavau žaidimu-ugdymu, „Ką matėte ežere?“, „Kas gyvena vandenyje? „

Vaikų susikaupimą, dėmesingumą, vaizduotę lavina tokios meditacijos: guli ant nugaros, akys užmerktos, ramiai sujungtai kvėpuoji, skamba muzika. Sakau: „na, vaikučiai, pakeliaukime. Kas skrenda? Paukščiai. Skriskime ir mes. Ką ten matome? Pažvelkime iš aukštai į žemelę... gal gėlės žydi, medžiai... o gal jūrą matai?“ Paskui vaikai pasakoja (pagal galimybes, ką “matė” arba atsako į klausimą, ar parodo paveikslėlyje). Galima pasiūlyti tai nupiešti.

(Daugiau jogos pozų galima rasti “Labas rytas saulyte” M.Thapar/N Siihgh)

Auklėtoja V. Mikalauskiene

skritulys, trikampis. Ieškomos kampuotos ir be kampų, įvairių dydžių, spalvų bet vienos rūšies formos, dėliojami daiktai (mašina, paukštis) ir įvardijamos jų sudarančios formos. Žaidžiame su dideliu kauliuku, ant kurio sienų prisiūtos spalvotos geometrinės formos. Išridentą formą reikia pavadinti, galima ieškoti panašaus daikto aplinkoje.

Ypač sunkiai šie vaikai įsimena įvairius ženklus - raides, skaičius. Painiojami optiškai panašūs ženklai, parašyti punktyrine ar taškine linija, neužbaigti ar linijų bei piešinių raizgalynėje paslėpti skaičiai ir raidės. Mokant vaikus siekiama vaizdinės medžiagos komentavimą, verbalizaciją sieti su vaiko išgyvenimais, potyriais (remtis ne tik vaizdo ar žodžio ryšiu, bet ir vaizdo ir emocijų bei visos jutimų gamos ir žodžio ryšiais). Aš dažniausiai naudoju alternatyvų – multisensorinį mokymo būdą. Tai būdas, kai vaikas visais savo pojūčiais tuo pačiu metu mokosi pažinti raidę, skaitmenį, figūrą ar kitą simbolį. Pavyzdžiui:

- vaikas mato grafinę raidės vaizdą (regimasis suvokimas). Geriausiai rodyti raidę be jokio paveikslėlio, gerai išsiskiriančią fone.
- girdi tariamą garsą, kurį ta raidė žymi (suvokimas klausa). Garsas turi būti tariamas aiškiai, vienas (ne bė, o b). Nereikia vaikams sekti pasakų apie raides pvz., iš žurnalo „Nykštukas“. Jiems užsifiksuoja veiksmas, o ne tariamas garsas, kuris žymi rodomą raidę.
- pats pirštu apibraukia šiurkščios faktūros raidę (jaučia savo rankos judesį, raidės paviršių; mato piršto judesį „rašant“ raidę). Raides galima rašyti ore, ant suolo, draugui ant nugaros, pasivaikščiojimo metu ant smėlio, sniego. Vaikams patinka lipdyti iš plastilino, aplikuoti ar paprasčiausiai „papuosti“ raidę nuspalvinant, piešiant įvairius ornamentus.
- pats sako garsą (vaikas pajunta savo kalbos padargų padėtį, vibraciją, oro srovę). Daugumai vaikų reikalinga logopedo pagalba, jie mokosi taisyklingai tarti garsus, todėl čia nuolat tenka priminti, ko išmoko, kokia turi būti kalbos padargų padėtis ir t.t.
- girdi savo sakomą garsą (girdimasis suvokimas). Tai padeda susidaryti ryšiams tarp visų pojūčių- regimųjų, girdimųjų, kinestetinių, taktilinių - suvokti raidės ir jos žymimo garso priklausomumą.

Priešmokyklinės grupės pedagogė I. Kniukštienė

PAGALBA HIPERAKTYVIAM VAIKUI

Šiuo metu Lietuvoje beveik kiekvienoje ikimokyklinėje ugdymo įstaigos grupėje yra vienas ar daugiau nedėmesingų, impulsyvių ar kaip mūsų visuomenėje įprasta vadinti hiperaktyvių vaikų. Vaikai, kuriems nustatyti dėmesio sutrikimai ar hiperaktyvumas, kelia daug problemų ugdymo proceso eigoje. Pastebėta, kad tokius vaikus sunku ko nors išmokyti: jie nereaguoja taip kaip kiti vaikai ir dažnai trukdo dirbti. Kartu su šiais sutrikimais gali eiti elgesio ir emocijų sutrikimai. Šių vaikų nervų sistema paprastai būna labai jautri.

Auklėtojai, ypatingai svarbu, mokėti su tokiu vaiku tinkamai bendrauti. Tam reikia didelės ištvermės, kantrybės ir laiko. Būtina nuolat mintyse turėti nuolatinę taisyklę: “Aš negaliu smerkti tokio vaiko, nes jis negali kontroliuoti savo neišsenkančio judrumo“.

Dažnai vaikai, turintys minėtų sutrikimų, nesugeba valdyti savo emocijų ir elgesio. Dėl savo impulsyvumo jiems trūksta savikontrolės, vaikai daro tai, kas jiems šauna į galvą nė nepagalvodami apie pasekmes. Juos nuolat būtina stebėti, nes nuolat imasi pavojingos veiklos (pvz. pasivaikščiojimo metu gali išbėgti už darželio teritorijos tiesiai į gatvę, paimti ir mesti kokį daiktą bendraamžiui, nusikirpti sau plaukus ir pan.).

Šių vaikų elgesys chaotiškas, mažiau kryptingas, sunkiau valdomas, o judrumas pernelyg didelis. Jiems sunku bendrauti ir žaisti su savo bendraamžiais, todėl šie vaikai dažnai

ŽAIDIMAI SPECIALIOJO PEDAGOGO VEIKLOJE

ignoruojami. Nes dažnai nesilaiko žaidimo taisyklių (nors reikia pripažinti, kad dažnai jie jų nesupranta), todėl kyla konfliktai tarp vaikų, nes trukdo žaisti. O norėdami atkreipti į save dėmesį tai daro nesilaikydami jokių moralės normų (sugriauna draugų statinius, pribėga įspiria, kumščiuojasi, ar atima žaislą t.t.).

Ugdomojo proceso metu hiperaktyviems vaikams, labai sunku sukaupti ir išlaikyti dėmesį. Jie nuolat blaškosi, juda, kruta, sukinėjasi, kalbina vaikus. Net perspėjus šį mažą žmogiuką, jis sėdėdamas judins kojas, sukinės pirštukus, suks plaukus, apžiūrinės rūbelius ir pan. O įvairių pokalbių metu pernelyg daug kalba, paklausia ko nors ne apie tai, kas šiuo metu kalbama, neleidžia kitiems išsakyti savo nuomonės. Kartais atrodo, kad jie visiškai nesiklauso to, apie ką kalbama, arba net kas jiems sakoma.

Individualios veiklos metu jiems taip pat sunku susikaupti ties viena kuria užduotimi, nes kas keletą minučių dėmesys nukrypsta į pašalinius dirgiklius. Šie vaikai, tik trumpam gali susikaupti tada, kai veikla juos domina ir ji yra įdomi.

Ir vis dėlto, hiperaktyvių vaikų elgesį galima po truputį koreguoti ir keisti pasitelkus specialias auklėjimo ir ugdymo priemones. Kaip minėjau, darbas su hiperaktyviais vaikais gali trukti ilgai, o darbo rezultatas bus negreitai; galbūt net po pusmečio ar visų metų. Būtina pastebėti, kad nėra vieno būdo ar metodo, padedančio tinkamai auklėti hiperaktyvius vaikus, nes kiekvienas iš jų yra savitai skirtingas. Dažnai būna, kad geras patarėjas yra tiesiog pedagogo gera nuojauta.

Daugeliui šių vaikų rašome individualias ugdymo programas, kuriomis vadovaujамės ugdymo procese. Dirbant su hiperaktyviais vaikais, nuolatos naudoju skatinimo metodą. Čia ypač svarbu, kad vaikas suprastų ir žinotų, kad kiekvienas jo poelgis turi tam tikrus padarinius. Žinoma, reikia pripažinti, kad kartais tenka vaiką ir nubausti – sudrausminti, už jo blogą poelgį. Bet tai darau neišsyk. Pirmiausia, mes kartu aptariame deramo elgesio taisykles. Jas aiškindama, stengiuosi tai vaikui parodyti tikrais konkrečiais pavyzdžiais dienos metu grupėje, pasivaikščiojimų metu, ar paveikslėlių su įvairiomis situacijomis pagalba. Tada sudarome savo taisykles. Leidžiu vaikui pasirinkti ko jis norėtų už deramą elgesį ar gerai atliktą jam paskirtą dienos užduotį. Ir atvirksčiai, ką darysime, jei šio susitarimo nevykdysime. Toks vaiko pratinimas stebėti ir kontroliuoti save, kartu su auklėtoja vertinant savo veiklą, skatina vaiką analizuoti savo elgesį, pastebėti patirtas pasekmes užsiėmimų metu. Kartu ugdomi vaiko savikontrolės jausmas.

Suplanuotas individualias užduotis, pagal galimybes, stengiamės atlikti kuo ramesnėje aplinkoje. Gana dažnai tai darome miegamajame, prie auklėtojos stalo. Tai vaikams labai patinka. Užduotis visada išskaidau etapais. Skirdama ir paaiškindama užduotį įsitikinu, ar vaikas suprato ir girdėjo, ko iš jo noriu. Dažnai paprašau, kad mažylis užduotį pakartotų. Pastebėjau, kad čia labai svarbus pedagogo ir vaiko akių kontaktas. Labai dažnai tenka sėdinti šalia tokio vaiko sėdėti jį palietus ar prisiglaudus. Tada vaikas dirba ramiau, tiek nesiblaško. Tai dažniausia tenka daryti tiems vaikams, kuriems trūksta emocinio jautrumo, šilumos, meilės ir dėmesio.

Labai naudinga visas užduotis vaikams kaitalioti: įdomios ir ne itin įdomios, arba aktyvios ir pasyvios. Pasitaiko, kad dirbdama su hiperaktyviu vaiku, ir atliekant pasyvią užduotį, po keletos darbo minučių, leidžiu jam apibėgti keletą kartų grupę. Tada jis vėl sėdasi dirbti. Ir tai daro su noru. Kad vaikai mokytųsi sukaupti dėmesį ir išlaikytų, šiuo metu knygynuose galima rasti labai daug įvairiausių užduotėlių. Prieš skirdama vaikui užduotį, vieną visada atlieku pati, kad vaikas galėtų matyti ko iš jo norima, o atlikęs savo darbelį, galėtų įvertinti ir paanalizuoti kas pasisekė gerai, o kur sekantį kartą reikėtų pasistengti ir pan.

Įvairių užduočių dėmesio sukauptimui, loginiam mąstymui esu surinkusi ir susegusi į segtuvus iš žurnaliukų “ Penki“. Kuria užduotį atlikti dažnai leidžiu pasirinkti ir pačiam vaikui. Šios užduotys vaikams patinka, nes yra nesudėtingos ir patrauklios

Būtinai reikia pastebėti, kažką naujo, gero, ką vaikas per dieną padarė. Ir už tai pagirti girdint kitiems vaikams. Be to, šitiems vaikams, reikėtų skirti kasdienių užduočių, kurias galėtų atlikti savarankiškai, pedagogui stebint tik iš šalies. Tai galėtų būti: priemonių išdėliojimas užsiėmimams, stalų valymas ir pan. Taip vaikas turi užsiėmimą, o tuo pačiu įgyja darbinių įgūdžių ir įgauna pasitikėjimą savimi.

Užaugę dažnai pamirštame ir nesusimąstome, kaip tėvai ir seneliai mus ugdė, kas tuomet atrodė labai įdomu ir linksma, šiandien jau pamiršta... Jaunieji tėveliai dažnai neturi laiko, o kai kurie turbūt jau ir neatsimena, kaip seneliai juos „jodindavo“ į turgų, kaip močiutės delniuke „virdavo“ košytę. Tokie emocingi žaidimai, įvairūs žaidinimai vaikams, o ypač sutrikusios raidos ar intelekto, ir šiandien reikalingi. Emociniai, dažnai ir fiziniai (žaidindami vaiką suaugusieji atlieka tam tikrus judesius: mažylį glaudžia, myluoja, sūpuoja, kutena, kilnoja, mēto ir pan.) patyrimai labai svarbūs smegenų vystimuisi, intelektui, vaizduotei, savęs suvokimui. Žaidinimai ne tik kelia džiugias emocijas, budriai nuteikia, bet ir lavina įvairias vaiko kūno dalis, ugdo gebėjimą sukaupti dėmesį, klausytis, skatina kalbos suvokimą ir kalbėjimą.

Specialiajam pedagogui, ugdant sutrikusios raidos vaiką, emocingi žaidinimai padeda užmegzti ryšį, sudominti ugdymo procesu, autistiškų bruožų turintiems vaikams – užmegzti akių kontaktą, o tai pasiekti – vienas iš pagrindinių ir sunkiausiai įgyvendinamų uždavinių, ugdant autizmo bruožais pasižyminčius vaikus. Trumpi posmeliai su judesiais, padeda vaikams pajusti ritmą, net sunkių, kompleksinių sutrikimų turintys vaikai tiksliai pakartoja jaustukus, ištiktukus, kurie lavina kalbą ir yra puiki priemonė kalbai vystyti. Žaisdami vaikai iš tikrųjų dirba patį sunkiausią savo darbą – jie mokosi. Populiariausi žaidimai vaiko pirščiukais, delniukais, rankutėmis skatina smulkiosios motorikos vystimąsi, kurios lavinimas svarbus ne tik mokantis piešti, rašyti, bet ir kalbos raidai. Mažylio supimas, šokdinimas ant kelių, pėdos ir pan. lavina judesių koordinaciją, pusiausvyrą (*Josim josim į turgelį*). Įvairių kūno dalių įvardinimas, skaičiavimas (*Piršteli, piršteli, koks tavo vardelis?/Nykštys – atsako žemu balsu./Smilius – meilikaujamai./Didysis – tarsi girdamasis./Bevardis – liūdnai./Mažylis – linksmai*) padeda mažyliui pažinti savo kūną ir jį supančią aplinką. Ketureiliai, kuriuose minimas vaiko vardas (*Katu katu katutes./Kepa Linas bandutes./Dideles, dideles./Mažas, mažas./Šast į pečių.*) padeda vaikui suvokti save kaip asmenį. Intelekto sutrikimų turintiems vaikams dažnai pasireiškia emocijų labilumas, vaikai į įvairias situacijas reaguoja neadekvačiai. Žaidinimas – puikus būdas mokytis reikšti, valdyti emocijas. Tas pats posmelis padeklamuotas skirtingomis intonacijomis gali pakeisti prasmę ir mokys vaiką skirtingai į jį sureaguoti.

Svarbu tik parinkti vaiko amžių ir išsivystymo lygį atitinkančius žaidimus: mažesniems ar sunkiau dėmesį išlaikantiems vaikams skirti nedidelės apimties, paprastos formos, vaizdingi, judesių lydimi kūrinėliai (*Eis oželis vandenėlio./Eis oželis vandenėlio./Dyp, dyp, dyp, dyp ir pan.*), vyresniems tiks vaidybiniai žaidimai – tai pažintiniai žaidimai su poetiniu (gestais, kūno judesiais vaizduojami vaikiški eilėrašukai) ar improvizuotu tekstu pvz. medžio augimas, gėlės skleidimasis ir pan. Pagrindinė veikla – vaidmenų (vilko, avelių, piemens ir pan.) atlikimas. Žaidimai-dialogai – tai trumpi dialogai tarp žaidimo veikėjų. Veikėjus paprastai nusako žaidimo pavadinimas („Vilkas ir žąsys“, „Katė ir šeimininkas“, „Vilkas ir avys“ ir kt.). Priešmokyklinio amžiaus vaikai gali žaisti vaidmeninius žaidimus: “namai“, „ligoninė“, „policija“, „parduotuvė“ ir kt. Reikia šiek tiek fantazijos ir paprastas žaidimas, vaikui nėra nepastebint, taps puikia ugdomąją veikla.

Keletas žaidimų pavyzdžių:

Grūdu, grūdu grudutę,
Virė boba košytę.
Bėk pelyte, vandenėlio.
Bijau raino katinėlio.
Va takelis, va takelis,
va gilus, gilus šulnelis.

Dzig dzig dzig dzig dzig dzig joom
Pailsėti mes sustojom.
Trrr arkliukus sustabdėm.

1 - 2 eil. vaikas joja ant kelių nugara į suaugusįjį.
3 eil. patraukiam už rankelių ir atsilošiam.

1 - 4 eil. delniuke "verdama košytė".
5 - 6 eil. pirštais bėgama vaiko rankele link pažastėlės ir pakutenama.

Specialioji pedagogė R. Gavenavičiūtė

LOPŠINIŲ IR ŽAIDINIMŲ REIKŠMĖ VAIKŲ UGDYME

Šiais metais dirbu su pačiais mažiausiais vaikučiais nuo 2 iki 3 metų. Vaikai pirmus metus pradėjo lankyti grupę, todėl adaptacinis laikotarpis buvo ilgas ir sunkus. Dauguma vaikų hiperaktyvūs, su elgesio sutrikimais. Norėdamos juos nuraminti, kartu su kita auklėtoja, pradėjome jiems dainuoti lopšines ir pastebėjome, kad vaikai jų noriai klauso, nurimsta. Visų pirma padarėme anketinę apklausą tėveliams, norėdamos išsiaiškinti jų nuomonę apie lopšines ir žaidimus, jų įtaką vaikams, ir sužinojome, kad mamos retai kada dainuoja vaikams lopšines, mažai jų žino, bet dauguma mamų vieningai pritarė, kad lopšinės ir žaidimai reikalingi vaikui. Muzika – lyg masažas. Mokslininkai nustatė, jog tarp motinos ir kūdikio yra giluminiai ryšiai. Todėl ir dainavimas ne tik stimuliuoja kūdikio smegenų veiklą, bet ir gerai veikia jo širdį, kraujo apytakos sistemą. Garso vibracija tarytum masažuoja kūnelį, jį glosto, net gerina raumenų vystymąsi. Taip gimė idėja projektinei veiklai „Lopšinių ir žaidimų skrynelė“. Lopšinės ne tik ramina vaikus, bet yra ir svarbi ugdymo priemonė. Ta i- pirmosios kalbos pamokėlės, pirmoji pažintis su pasauliu.

Lopšinių turinys labai paprastas. Iš jų vaikas gauna pirmųjų žinių apie gyvūnus, daugiausia apie naminius. Ypač dažnai šiose dainelėse minimas katinas, zuikis, pelytė, šarka.

Į grupę visi vaikai atėjo nekalbantys, lopšinės buvo puiki priemonė kalbos ugdymui. Supdami lėlytes vaikai kartu mokėsi tarti garsus, paprastus žodelius, kaip a-a-a pupa, a-a-a liuli, a-a-a apa pa ir taip toliau. Vaikai supdami lėlytes ne tik mokosi kalbos, bet ir bendravimo. Supažindinimo su kate užsiėmimo metu, į „svečius“ ateina katė su kačiuku – dainuojam lopšinę kačiukui, jei pelytė - peliukui ir t.t. Mokome vaikus dainuoti, dainuojame pačios, taip pat išigijome kompaktinių diskų, kur lopšines atlieka Lietuvos estrados žvaigždės. Vaikai noriai jų klauso, be jokio priminimo patys pasiima lėlytes ir jas supa, guldo į lovytę – taip prasideda pirmieji kūrybiniai – siužetiniai žaidimai. Taip pat projekte numatyta ir pačioms įdainuoti lopšinių, paprašyti mamų įdainuoti, ir atnešti į grupę vaikučiams jų paklausti.

Dar mažuosius ramina ir linksminu žaidinimais. Tai - kita lavinimo forma. Žaidinimas yra dviejų žmonių - suaugusio ir vaiko - bendravimas. Žaidinimai ne tik kelia teigiamas emocijas, linksmina, bet ir lavina įvairias kūno dalis. Laikydama ant kelių, skaičiuoju jo pirštukus: čia nykštys, čia nykščio brolis... Dar ir pelytė atbėga į pažastelę. Vaikas viską įsidėmi. Taigi žaidinimai padeda pažinti mažyliui savo kūną ir jį supančią aplinką. Tai yra fizinių ir psichinių vaiko galių ugdymas, turintis didelę įtaką tolesniam jo gyvenimui. Taip pat masažuojamas ir vaiko kūnelis, stimuliuojamos fizinės galios.

Žadame į grupę pasikviesti močiutes, kad pamokytų naujų žaidimų. Per mamyčių šventę - mamytės sups savo mažuosius ir dainuos savo sukurtas, ar jau žinomas lopšines. Argi savaiše nėra graži ir gera dainuojanti mama? Ar ne šias savybes ji nori perteikti savo kūdikiui? Juk mažyliams labai svarbu jos dėmesys ir meilė, išreiškiama daina.

Keletas lopšinių, žaidimų pavyzdžių:

Čiūčia liūlia

Čiūčia liūlia šita,
Duos Dievulis kitą,
Kai kitų turėsma,
Tai abu mylėsima.
Vienų pamyluosma,
Kitų pačiūčiuosma
(pabučiuosma).

Atėjo pavasaris

Masažuojame mažylio nugara ir sakome:

- Atėjo pavasaris,
Atvažiavo traktorius (burzgiame ir braukome krumpliais),
Išakėjo žemę (braukome pirštais),
Pasėjo javų (tapšnojame pirštais),
Grūdai sudygo ir sunoko (lengvai sugnybiame ir truktelime),
Juos nupjovė ir sukulė (delnu šonais tapšnojame),
Vežė į malūną ir malė (judiname ratu kumsčius),
Minkė tešlą (spaudome krumpliais),
Kepė pyragėlius (pliaukšime delnais)
Ir skaniai valgė, niam niam niam“ (švelniai lūpomis kandžiojame vaiką).

Reikia palikti laiko ir vaiko pramogoms, o ne vien auklėtojos suplanuoti veiklai. Tik svarbu teisingai suplanuoti vaiko dieną ir parinkti tinkamą laiką vaiko laisvalaikiui.

Kai vaikai žaidžia, pedagogas turėtų stebėti, kad hiperaktyvaus ir kitų vaikų kontaktas būtų subtilus. Kaip minėjau, reikia mokyti vaiką laikytis žaidimo taisyklių, atitinkamo elgesio su draugais ir t.t. Tik jas išmokęs, hiperaktyvus vaikas galės paveikti kitus grupės draugus.

Socialinį mokymąsi skatina ramūs ir draugiški pašnekesiai ryto rato metu, apie tai kaip jaučiasi vaikai, gyvūneliai ir kt., kai jie yra atstumiami ir nepriimami žaisti drauge.

Nepamirškime, kad vaikai, turintys elgesio ir emocijų sutrikimų, galėtų elgtis geriau ir jiems patiems būtų lengviau gyventi, reikia didelės pagalbos ir kantrybės iš juos visų supančiųjų suaugusiųjų. Keičiant jų elgesį ir mokant gyventi, kartu privalo dirbti ne tik pedagogai, bet ir vaikų tėvai, medikai ir bendruomenė, kurioje auga šie vaikai. Darbo tikslai, uždaviniai, laukiami rezultatai turi būti aiškiai nustatyti. Ir pabaigai, pasikartosiu, kad norint žengti pažangos kryptimi, privalu nepamiršti, kad šitie mūsų vaikai, gali eiti pažangos linkme tik labai mažais žingsneliais.

Auklėtoja L. Švaravičienė

SMULKIOSIOS MOTORIKOS LAVINIMAS

Jau 15m. dirbu su sutrikusio intelekto vaikais. Savo darbe ieškau būdų ir metodų, kaip padėti vaikams integruotis visuomenėje. Dirbant su vaikais, turinčiais raidos sutrikimų, didelį dėmesį skyriau smulkiosios motorikos lavinimui per pažinimą ir meno terapiją. Tik įvertinusi vaiko gebėjimus, jo galimybes ir esamus įgūdžius, sudarau jam individualiai tinkamą veiksmų planą. Vaiko smulkiosios motorikos pasiekimus lyginu su jo paties ankstesniais pasiekimais, o ne su kitų vaikų.

R. Štaineris teigė, kad rankų judesiai turi įtakos kalbos centrų vystymuisi, o pirštų lavinimas daro įtaką kalbos vystymuisi, aktyvina mąstymą, dėmesį.

Smulkiosios motorikos pratimus parenku sistemingai (pereinant nuo paprastesnio prie sudėtingesnio). Pvz. pirma „grojam“ pianinu, barškindami atskirais pirštais į klavišus, sunkinant užduotį- išpaudžiam akmenėlius į tešlą ir t.t.. Stengiuosi, kad užduotys būtų suprantamos, įdomios, atitiktų vaikų amžių, interesus. Sieju jas su žaidybine veikla, kasdieniniu gyvenimu.

Esu sukaupusi priemonių iš gamtinės medžiagos (kankorėžiai, akmenukai, smėlis, lazdelės, spygliukai), kurias panaudoju kilnojimui, kaišiojimui, badymui, barstymui, voliojimui ir t.t.. Priemonių gamybai panaudoju ir antrines žaliavas, iš kurių pasigaminu puikių priemonių vaikų smulkiajai motorikai lavinti. Pvz. „Pringles“ dėžutės plastmasiniam dangtely padarau įpjovą ir pro ją vaikai išpaudžia pupeles į dėžutės vidų. Arba ardome medžiagų skiautes po siūlelį. Vaikams labai patinka pirštu braižyti smėlyje, kurio pripilu į žemą dėžutę. Sukamuosius riešo judesius su vaikais atliekam vyniodami siūlą ant kartoninės juostelės. Turiu pasidariusi ir audimo stakleles, kuriomis vaikai audžia iš medžiagos juostelių. Jiems labai patinka kaišioti įvairių spalvų medžiagų atraižas ir džiaugiasi gautais rezultatais.

Smulkiajai motorikai lavinti labai padeda pirštukų teatras. Užsidėję ant pirštuko jam patinkantį personažą, vaikas atlikdamas vaidmenį, judina visus rankos pirštukus. Nesudėtingų eilėraščių skaitymas ir dainelių dainavimas, atliekant pirštų ir riešo lavinimo pratimus, yra neatsiejama smulkiosios motorikos lavinimo dalis. Tokia veikla vaikams labiau patinka, nes yra linksmesnė ir emocingesnė. Kita vertus, vaikai geriau įsidėmi gana sudėtingas pirštų padėtis ir judesius, nes jie glaudžiai siejasi su eilėraščių ar dainelės turiniu. Tekstą imituojantys judesiai ne tik mankština vaikų smulkiają motoriką, bet ir lavina atmintį, kalbą, sukuria džiugų ir įvairiaspalvį emocinį foną.

Meninėje kūryboje barstome karpytus siūlus, popierių, kruopas, smėlį. Vaikams labai patinka štampuoti pirštukų pagalvėlėmis, po to pripiešiant įvairias detales. Kartu su vaikais gaminu įvairius muzikinius instrumentus: pliauškučius iš popieriaus, barškučius iš skardinių, plastikinių indų, į vidų

Auklėtoja S. Kelpšienė

pridedant bierių produktų, traškučius iš celofano, brauktukus (ant lentelės priklijuotos lazdelės). Kiekvienam vaikui esu užvedusi karpinių sąsiuvinuką (storą), kuriame jis klijuoja savo visus karpinius nuo pat atėjimo į grupę. Atvertus tokį sąsiuvinį matosi jo pasiekimai trijų metų eigoje.

Priemonės smulkiajai motorikai gaminu vaikų akivaizdoje ir kartu su jais. Tai labai padeda priemonės išsaugojimui, kadangi vaikai mato iš ko ir kaip ji padaryta, jiems nekyla noras ardyti ir pažiūrėti, o kas gi yra viduje ir iš ko tai padaryta. Nedarau labai sudėtingų priemonių, kad nereiktų gailėtis ją sugadinus. Svarbiausia, kad priemonė pagalba galima tiksliai pasiekti užsibrėžto tikslo. Mums su vaikais nereikia brangiai kainuojančių, sudėtingų konstruktorių, pakanka paprastų, tuščių jogurto indelių, iš kurių statome bokštelių, tvoreles, matuojame bierių produktų kiekį, pasidarome net pasakų personažus. Svarbu - manipuliavimo efektas, o ne priemonės sudėtingumas.

Kiekvienais metais atsiranda vis naujų minčių ir idėjų, kurios skatina mane sukurti įvairesnių, įdomesnių priemonių. Neapsiribojau vien darbu grupėje. Savo patirtimi dalinuosi ir su grupės vaikučių tėveliais. Leidžiu, vaikus sudominusias priemones, neštis į namus, patariu tėvams, kaip jomis naudotis. Pvz. išnaudotus flomasterius galima panaudoti kaišiojimui į plastikinius butelius, subadžius juos į tešlą pasidaryti ežį, dėliojant vieną ant kito pasidaryti šulinį ir t.t.

Darbo patirtis, nors ir nedidelė, rodo, kad laiku pradėtas sistemingas rankų pirštų judesių lavinimas padeda suformuoti pagrindinius praktinius įgūdžius, aktyvina galvos smegenų žievės veiklą, ypač motorinio kalbos centro funkcinį pajėgumą, plečia vaiko kalbines galias, paruošia ranką rašymui.

Auklėtoja A. Burbienė

PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ EMOCINIŲ IR SOCIALINIŲ ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS

Mano dabartinėje veikloje didžiausias dėmesys yra skiriamas vaikų emocinei, socialinei ir sveikatos kompetencijoms ugdyti. Gera ugdytinių savijauta priklauso nuo aplinkos, bet ne mažiau jų emociniam vystimuisi ir asmenybės sklaidos skatinimui svarbus emocinis klimatas, kurį kuo palankesnę siekiama sudaryti jau mokslo metų pradžioje.

Vieni vaikai į grupę atvyksta judrūs, trykštantys energija, linksmi, kiti – keliantys užuojautą, liūdni, treči – itūžę, pikti ir agresyvūs. Tokia įvairovė reikalauja išskirtinio suaugusiojo dėmesio vaikui, ypač jei yra sutrikęs ugdytinio intelektas, jie nesugeba patys organizuoti veiklos.

Per pokalbius, vykstančius popietės rato metu, stebėjimus, išsiaiškinama, kodėl vaikas taip jaučiasi, kodėl taip elgiasi. Ugdytinius mokoma pažinti ir priimti visus jausmus, neišskiriant juos į gerus ar blogus.

Siekiant, kad vaikai lengviau įvardytų savo ir kitų jausmus, padarytas „Jausmų laikrodis“. Jo rodyklę galima nustatyti ant pažįstamo – patirto jausmo. Visų vaikų galimybės yra vienodos, nes laikrodis turi tiek rodyklių, kiek yra grupėje ugdytinių. Kiekviena rodyklė yra skirtingos spalvos su užrašytu vaiko vardu. Ugdytinis sulaukęs pokalbio metu savo eilės, gali pasukti rodyklę ir papasakoti kas jį jaudina. Kadangi „Jausmų laikrodis“ kabo šalia veidrodžio, vaikas ir veidrodyje pavaizduoja norimą veido grimasą.

Ugdytiniai labiau savimi pasitiki, yra laimingesni, galėdami pažinti „socialinius ženklus“ (mimiką, gestus, kalbą), tai jiems suteikia galimybę mokytis empatijos, apmąstyti savo ir kitų problemas, taikiai spręsti konfliktus.

Vaikams, turintiems įvairių negalių, norint padėti susivokti jausmuose, sekamos pasakos – inscenizacijos. Pvz.: liaudies pasaka „Ropė“. Ji gali būti sekama įtvirtinant žinomus jausmus: linksmas, liūdnas, piktas, rimtas. Ropė noriai „rauna“ linksmas senelis, linksmas senelė, linksmas anūkelė, linksmas šuniukas, linksmas katinėlis ir linksmas pelytė. Visi veikėjai linksmi valgo ropę, pašoka linksmą šokį. Vaikai išmoksta linksmi ir meiliai pakviesti: „Senele, atėik ropės rauti“ ir t.t.

Kad šis jausmas labiau įsimintų, „laikrodžio“ rodyklę pasukama prie linksmo veidelio, veikėjas (senelis), nuėjęs prie veidrodžio nutaiso linksmą veido grimasą. „Ropė“ rauna ir liūdni, ir supykę veikėjai.

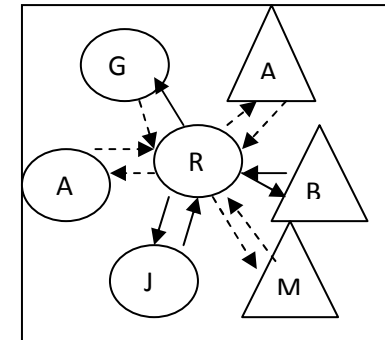
Atsipalaidavimo valandėlės, kurių metu įvedama ir bazinio stimuliavimo būdų (ypač taikomos vizualinės ir taktinės), vaikus nuteikia raminančiai, atpalaiduojančiai. Ugdytiniai pamiršta savo nesėkmes, jiems malonesnis pokaičio miegas. Pvz.: „Išvyka prie jūros“, „Stebuklų šalis“, „Fejerverkai, žvakės“, „Ramus miegelis“ t.t.

Norint įvertinti esamą situaciją grupėje, sudarytos vaikų elgesio ir jausmų sociogramos, iš jų sprendžiama, kokius jausmus: simpatiją ar priešišumą vaikas jaučia savo bendraamžiams.

Mūsų grupės vaikams labai sunku surengti apklausą, nes ne visi supranta klausimo prasmę, pvz.: „Su kuo tu labiausiai norėtum žaisti?“, „Su kuo tu labiausiai norėtum sėdėti?“, „Kuriam vaikui tu jauti simpatiją?“, „Kuriam vaikui tu jauti priešišumą?“. Todėl sudaroma sociograma, kuri išaiškina vaikų tarpusavio santykius norimu metu.

Tarpusavio santykiai sociogramoje grafiškai vaizduojami tokiais simboliais:

- Trikampis - berniukas,
- Apskritimas - mergaitė,
- Raidė trikampio ar apskritimo viduryje žymi kurio nors vaiko vardo pirmą raidę.
- Ištininė rodyklė žymi simpatiją,
- Punktyrinė – priešišumą.

Simpatijos jausmas gali būti vienpusis ir abipusis. Ši sociograma ypač tinka išskirtinio elgesio vaikams, norint nustatyti jų socialinius – emocinius ryšius grupėje. Taip pat matoma, kaip vaikas suranda naujų draugų, stiprėja jų tarpusavio ryšiai. Stebėtų vaikų sociogramos yra vaikų pasiekimų aplankuose.

Sociogramų pagalba pastebėta, kad judri veikla, ir kiti žaidimai su taisyklėmis gerina ne tik vaikų savijautą, leidžia patirti bendrą džiaugsmą, kuris vaikus suartina, bet ir moko gyvenimo įgūdžių – pratina prie taisyklių laikymosi. Didaktinių žaidimų metu, pvz.: „Meškiuk, pabusk“, vaikas gali meškiuką žadinti švelniai, pikta, rimtai ir t.t. Tai aktualu įvairių negalių turintiems vaikams, nes jie sunkiau pripranta prie taisyklių grupėje, namie. Šie vaikai sunkiau pažįsta savo jausmus, juos įvardija, kontroliuoja. Žaidžiami žaidimai „Diena, naktis“, „Vėjas ir vaikai“ ir t.t. Žaidimų metu saulutė būna linksmas, naktis - rimtas, o vėjelis – rūstus.

Ugdytinių tėveliai supažindinti su vaikų veikla grupėje. Vyksta darbo tęstinumas.

Norint geriau suvokti ugdytinių ir jų tėvėlių emocijų pasaulį, pasiūlyta tėvams dalyvauti apklausoje, atsakant į klausimus, pateiktus anketoje ir teste. Klausimai vyravo apie vaiko emocinio pasaulio raidą, kuri gali apsunkinti tėvų ir vaikų santykius, ugdymo procesą, stabdyti vaikų galimybes adaptuotis visuomenėje; apie vaiko jausmus, elgesį; apie suaugusio reikšmę vaiko gyvenime.

Tėvai nuoširdžiai ir kruopščiai atsakė į klausimus. Atsakymuose vyravo nuomonė, kad būtina išsamiau susipažinti su vaiko emocinio pasaulio raida, mokyti vaikus emocijų ir socialinių įgūdžių, ypač gerų manierų, kurios gali turėti didžiulę įtaką vaiko sėkmei gyvenime. Taip pat nepamiršti optimizmo, humoro jausmo, šypsėnos, atsipalaidavimo valandėlių (kasdien 15-20 min.), nes tai stiprina fizinę ir dvasinę sveikatą; tai įgūdžiai, kurie ugdomi visuose amžiaus tarpsniuose.

Daugumai tėvų buvo sunkiau suvokti, kokia yra svarbi suaugusiojo reikšmė vaiko gyvenime. Paruoštas pranešimas tėvams „Kodėl bendraujant su vaiku svarbu pažinti save?“. Jame kalbama apie tai, kad vaikus galima išmokyti tik to, ką mokame patys. Tėvai nesugebantys sulaikyti pykčio ir išliejantys jį riksmams, ar net smūgiais, tokį elgesio modelį perduoda ir savo vaikams. Todėl būtina atsisakyti žalingų įpročių, kurie tęsiasi iš kartos į kartą, ir būti autoritetingais tėvais. Kuo geriau pažinti save: savo poreikius, norus, lūkesčius, baimes.

Susirinkimo metu aptarti neaiškumai, individualiai pasikalbėta apie iškilusias problemas.

Auklėtoja J. Liakienė

